

Prispevek k poznavanju flore osrednjih in zahodnih Karavank

A Contribution to the Knowledge of Central and Western Karavanke Flora

Nada PRAPROTNIK

Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 61000 Ljubljana, Slovenija

Izvleček: Avtorica obravnava razširjenost nekaterih redkih in novih taksonov na območju osrednjih in zahodnih Karavank: *Cirsium spinosissimum*, *Crepis conyzifolia*, *Eriophorum scheuchzeri*, *Gentiana acaulis*, *Malaxis monophyllos*, *Ranunculus seguieri*, *Rhododendron ferrugineum*, *Saponaria ocyroides* in *Silene rupestris*.

Abstract: The author discusses the dissemination of some rare and new taxons in the central and western Karavanke Mountains: *Cirsium spinosissimum*, *Crepis conyzifolia*, *Eriophorum scheuchzeri*, *Gentiana acaulis*, *Malaxis monophyllos*, *Ranunculus seguieri*, *Rhododendron ferrugineum*, *Saponaria ocyroides* and *Silene rupestris*.

1. Uvod

Karavanke so bile od časov prvih botaničnih raziskovanj pri nas priljubljen cilj naravoslovcev, zlasti še botanikov. V literaturi in herbarijskih zbirkah (LJM, LJU) je ohranjenih veliko florističnih podatkov, vendar pa so do neke mere že zastareli, ker novejših potrditev ni prav mnogo. Zadnjih sedemdeset let je po grebenih Karavank potekala državna meja, ki je otežkočala terensko delo. Spremenil se je način gospodarjenja, kar vpliva na rastlinstvo. Karavanke niso dovolj obdelane tudi na avstrijski strani, saj velikokrat navajajo stare podatke, ki niso na novo potrjeni (Hartl & al., 1992).

Prav zato sem se v zadnjih letih bolj ali manj sistematično lotila terenskih raziskav v osrednjem in zahodnem delu Karavank od Peči do Jezerskega. Nekaj novih spoznanj objavljam v tem članku. Obravnavam 9 taksonov, od katerih so nekateri novi za Karavanke, pri nekaterih

navajam nova nahajališča, ki dopolnjujejo sliko njihove razširjenosti, pri nekaterih gre za potrditev starih podatkov.

Taksoni so v članku razvrščeni po abecednem vrstnem redu rodov.

Primerki obravnavanih vrst z novih ali potrjenih nahajališč so v herbariju LJM.

Za pomoč pri delu se zahvaljujem akademiku prof. dr. Ernestu Mayerju in prof. dr. Tonetu Wrabru. Oba mi že več kot dve desetletji ljubeznivo pomagata z dragocenimi nasveti in literaturo.

2. Rezultati

1. *Cirsium spinosissimum* (L.) Scop.

Vrsta *Cirsium spinosissimum* je nova za Karavanke.

Pacher (1882, 1893) ne navaja nobenih nahajališč v Karavankah. Paulin (1904) je zapisal, da v Karavankah tega osata še niso opazili oziroma našli, Martinčič & Sušnik (1984: 579) pa smatrata nahajališča v

Karavankah vprašljiva, Hegi (1987: 902) meni, da v Karavankah verjetno manjka, Hartl & al. (1992: 139) pa vrste tudi ne navajajo za Karavanke.

V letih 1992 in 1993 sem to vrsto našla na naslednjih nahajališčih:

9549/2 - sedlo Mlinca (1600 m),
Dovška Rožca (1600 m), Dovška
Baba (1800 m)

9550/1 - Hruški vrh (tudi na avstrijski
strani) (1700 m)

9550/2 - sedlo Kočna (1450 m)

Vrsta ni pogostna. Na posameznih nahajališčih raste le po nekaj primerkov.

2. *Crepis conyzifolia* (Gouan) A.

Kerner

Vrsto *Crepis conyzifolia* sem v letu 1990 našla na Španovem vrhu (Praprotnik, 1991: 177-181).

V letu 1992 in 1993 sem odkrila še dve novi lokaliteti:

9549/2 - pod Dovško Babo (1180 m)

9550/1 - Na Visokih pod Hruškim
vrhom (1250 m)

3. *Eriophorum scheuchzeri* Hoppe

Vrsto *Eriophorum scheuchzeri* navaja Pacher za Peco (1880: 193) in za območje od Jezerskega proti Košuti (1893: 48), Sabidussi (1932: 240) pa s Kozjaka, kar povzemajo tudi Hartl & al. (1992: 168). Za slovenski del Karavank pa je ne citirata niti Martinčič & Sušnik (1984: 669) niti Wraber & Skoberne (1988: 145-146).

V letu 1992 sem to vrsto našla na naslednjem nahajališču:

9550/2 - Belska planina ali Struška
nad sedlom Kočna (1550 m)

4. *Gentiana acaulis* L.

Martinčič & Sušnik (1984: 486) ne navajata Karavank; Wraber & Skoberne (1989: 166-167) pa

povzemata podatek M. Wrabra (T. Wraber, 1969: 180), ki je našel vrsto na lokaliteti Jekel v Koprivni v vzhodnem delu Karavank. Hartl & al. (1992: 187) nimajo nahajališč v Karavankah.

V zahodnem delu Karavank sem vrsto našla v letu 1993 na naslednjih dveh nahajališčih:

9448/3 - Peč (1200 m), Na Trebižah
(1050 m)

5. *Malaxis monophyllos* (L.) Sw.

Novo nahajališče vrste *Malaxis monophyllos* v Karavankah ne preseneča, ker sta v bližini dve nahajališči v Julijskih Alpah (Ravnik, 1975). Prav tako Poldini (1991: 261) navaja, da je vrsta kar pogostna v okolici Belopeških jezer.

V letu 1993 sem vrsto našla na naslednjem nahajališču:

9448/3 - Peč (1250 m)

Edini primerek je rasel ob gozdni cesti na robu jarka in je imel dva lista (*Malaxis monophyllos* (L.) Sw. var. *diphylla* Schur).

6. *Ranunculus seguieri* Vill.

Vrsto *Ranunculus seguieri* sta Suhar in Klančnik že leta 1790 prinesla Karlu Zoisu, ki je v svojo rokopisno beležko kot nahajališče zapisal "malj Stol" in takson poimenoval še *Ranunculus columnae*. Citira jo tudi Pacher (1885: 129). S tega nahajališča na Vajnežu sta tudi dve poli v Paulinovi zbirki Flora exsiccata Carniolica (Dolšak, 1936 in Wraber, 1966). Wraber & Skoberne (1989: 271) pa za Slovenijo navajata samo Begunjščico.

V letu 1993 sem vrsto našla na Vajneževem sedlu in nad njim na Vajnežu. Raste tako na slovenski kot tudi na avstrijski strani:

9550/4 - Vajneževo sedlo (1970 m),
Vajnež (2000 m)

7. *Rhododendron ferrugineum* L.

Vrsto *Rhododendron ferrugineum* je že leta 1939 na grebenu med Pečjo in Petelinjekom našel A. Beg (Petkovšek, 1952: 27). V letu 1992 sem ga na tem nahajališču tudi našla:

9448/3 - Petelinjek (1500-1550 m).

Raste tik ob meji, pogostejši je na slovenski strani.

9448/3 - Peč (1450 m). Je veliko redkejši kot na Petelinjeku.

8. *Saponaria ocyroides* L.

Vrsta *Saponaria ocyroides* je bila z vznožja Karavank znana že iz okolice Bele peči pri Trbižu (Paulin, 1902: 141) in s cestnega nasipa med Podkorenom in Ratečami.

V letu 1993 sem na nasipih ob gozdnih cestah odkrila še več novih nahajališč, na katerih raste rdeča milnica v velikih množinah:

9448/3 - Lomiči (1050 m), Kališje (1100 m)

9448/4 - Poljane (1000 m), Kamnati vrh (1200-1250 m), Nizka Bavha (1300-1350 m), Visoka Bavha (1280 m), Gripišca (1350 m)

Novo ustvarjena rastišča ob gozdnih cestah so močno povečala prehodno in množično pojavljanje rdeče milnice. Ob starejših in že utrjenih cestnih nasipih vrste nisem našla. Tako ne raste ob cesti Podkoren - Korensko sedlo in ob starejši makadamski cesti od Rateč do bivše stražarnice JLA pod Pečjo.

9. *Silene rupestris* L.

Vrsto *Silene rupestris* je našel B. Anderle (1992: 392) nad Podkorenom (9548/2), kjer raste v svetlem smrekovem gozdu z redko podrastjo

ali brez podrastja. Ob robu gozda sega do začetka pašnika.

V letih 1992 in 1993 sem jo našla ob gozdnih cestah na nasipih, kjer uspeva v velikih množinah, vendar nikoli skupaj z vrsto *Saponaria ocyroides*:

9448/3 - Rateče- Peč (1200-1500 m),
Peč - Petelinjek (1500-1450 m),
Peč - Podkoren (1500-1250 m)

9448/4 - Visoka Bavha (1280 m),
Kamnati vrh (1200-1350 m),
Jerebikovec (1100 m), Poljane (1000 m), Koren (1050 m)

Podobno kot vrsta *Saponaria ocyroides* naseljuje cestne nasipe, ki nastajajo ob novejših gozdnih cestah. Tako ob cesti od Rateč do bivše stražarnice ne uspeva; našla pa je nisem tudi ob cesti Podkoren - Korensko sedlo. Pod Kamnatim vrhom, kjer je cestni nasip pokrit z mrežo in polivinilom, raste kar skozi folijo.

3. Summary

The article discusses 11 taxa, two of which are new for the Karavanke Mountains, five of which have been found in new localities, and four whose localities have been confirmed. All grow in the central and western Karavanke Mountains.

(1) New species for the Karavanke Mountains are:

- *Cirsium spinosissimum* (9549/2 - Mlinca Saddle, Dovška Rožca, Dovška Baba; 9550/1 - Hruški vrh (also on the Austrian side); 9550/2- Kočna Saddle.
- *Malaxis monophyllos* (9448/3 - Mount Peč).

(2) Taxa found in new localities are:

- *Crepis conyzifolia* (9549/2 - below Dovška Baba; 9550/1 - at Visoko below Hruški vrh).
 - *Eriophorum scheuchzeri* (9550/2 - Belska planina or Struška below the Kočna Saddle). This species is new for the Slovene part of the Karavanke Mountains.
 - *Gentiana acaulis* (9448/3 - Peč, Na Trebižah).
 - *Saponaria ocyroides* (9448/3 - Lomiči, Kališje; 9448/4 - Poljane, Kamnati vrh, Nizka Bavha, Visoka Bavha, Grpišca).
 - *Silene rupestris* (9448/3 - Rateče - Peč, Peč - Petelinjek, Peč - Podkoren; 9448/4 - Visoka Bavha, Kamnati vrh, Jerebikovec, Poljane, Koren).
 (3) Taxa with confirmed localities are:
 - *Ranunculus seguieri* (9550/4 - Vajnežovo sedlo, Vajnež).
 - *Rhododendron ferrugineum* (9448/3 - Petelinjek, Peč).

Literatura:

- ANDERLE, B., 1992: Skalna lepnica, nova vrsta za Slovenijo. *Proteus* 54: 392.
 DOLŠAK, F., 1936: Prof. Alfonza Paulina Flora exsiccata Carniolica, Centuria XV-XVIII. *Priradoslovne razprave*, 3:3: 85-131.
 HARTL, H. & al., 1992: Verbreitungsatlas Der Farn- und Blütenpflanzen Kärntens. Naturwissenschaftlicher Vereins für Kärnten. Celovec.
 HEGI, G., 1987: Illustrierte Flora von Mitteleuropa. 6/4: 901-903.
 HERBARIUM LJM. Priradoslovni muzej Slovenije.
 MARTINČIČ, A. & F. SUŠNIK, 1984: Mala flora Slovenije. Praprotnice in semenke.
 PACHER, D., 1880-1895: Systematische Aufzählung der in Kärnten wildwachsenden Gefäßpflanzen. *Jahrb. naturhist. Landes-Mus. Kärnten* 14: 1-258 (1880), 15: 1-192 (1882), 16: 1-161 (1884), 17: 49-216 (1885), 18: 83-284 (1886), 19: 3-83 (1888), 22: 25-160 (1893), 23: 85-184 (1895).
 PAULIN, A., 1902: Schedae ad Floram exsiccata Carniolicam II. Centuria III. et IV. Beiträge zur Kenntnis der Vegetationsverhältnisse Krains, 2: 105-214.
 PAULIN, A., 1904: Schedae ad Floram exsiccata Carniolicam III. Centuria V. et VI. Beiträge zur Kenntnis der Vegetationsverhältnisse Krains, 3: 215-308.
 PETKOVIŠEK, V., 1952: Nekateri nove ali redke vrste rastlin na Slovenskem. *Biološki vestnik*, 1: 18-37.
 POLDINI, L., 1991: Itinerari botanici nel Friuli-Venezia Giulia. Edizioni del Museo Friulano di Storia Naturale. Udine. 16. Area di Fusine in Valromana.
 PRAPROTNIK, N., 1991: Velevetni dimek (*Crepis conyzifolia* /Gouan/ A. Kerner), nova vrsta za Slovenijo. *Jeklo in ljudje*. 6: 177-181. Jesenice.
 RAVNIK, V., 1975: *Malaxis monophyllos*, redka in *Malaxis paludosa*, pri nas že izumrla orhideja. *Proteus* 38: 100-101.
 SABIDUSSI, H., 1932: Aus den Karawanken. Pflanzengesellschaften der Matschacheralpe und des Bärentales. *Repert. Spec. Nov.*, Beih. 66: 201-287.
 WRABER, T., 1966: Paulinova "Flora exsiccata Carniolica" XIX. in XX. centurija. *SAZU, razr. prir. med. vede, Razprave* 9(3): 127-164.
 WRABER, T., 1969: Floristika v Sloveniji v letu 1968. *Biološki vestnik* 17: 180.
 WRABER, T. & P. SKOBERNE, 1989: Rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenk SR Slovenije. *Varstvo narave* 14-15.
 Zois, K., 1785-1792: Beležnica. Zoisov arhiv, fasc. 20). Arhiv republike Slovenije.